

**Bubori Nóra Beáta,
Fekete Kristóf Benedek,
Hatler Georgina,
Kéri Valentin**
joghallgató demonstrátorok
PTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszék

A jogalkotási folyamatok és az IKT*

I. Bevezető

Korunk jogalkotási metódusai folyamatosan gyorsulnak, a szabályozás ágai egyre szerteágazóbbak. Az állandóan változó (globalizálódó) élethelyzeteink megkövetelik, hogy a jogi szabályozás is lépést tartson, mind időben, mind pedig minőségben megfelelő választ adjon. A megfelelő, vagy ha úgy tetszik minőségi válaszok nyilvánvalóan a jogalkotáson keresztül érkeznek, és annak végtermékeiben, a jogszabályokban öltönek testet. A kérdés már csak az, hogy milyenek is ezek a minőségi „termékek”, illetve az, hogy milyen szerep jut a modern (digitális) technológiá(k)nak a jogalkotási folyamatokban.

Jelen munka célja tehát, hogy bemutassa a magyar jog(tudomány) álláspontja szerint mi számít minőségi jogalkotásnak továbbá, hogy röviden vázolja a technológiai eredményeinek a fent említett folyamatokban betöltött szerepét, annak összefüggéseit a különböző jogalkotási folyamatokban itthon és külföldön.

II. Jogalkotás és minőségi jogalkotás

A 20. században körvonalazódott, hogy – szemben a bírói jog, valamint a szokásjog

dominanciájával – a jogalkotás vált a társadalomirányítás legfőbb és legalkalmasabb eszközévé.¹

A jogalkotás, mint folyamat az érvényes jog „eredője”, amelynek nyomán jogforrások (legáltalánosabb értelemben szabályozások) születnek.² A jogforrás – mint a jogalkotás végterméke pedig – olyan meghatározott jogi forma, amely alapján annak címzettjei (jogalanyok) jogaikat és kötelezettségeiket megismerhetik,³ magatartásukat pedig az ezekben foglaltakhoz igazíthatják.⁴ Minél jobb egy jogalkotási szisztéma egy adott államban, annál egyszerűbb (maga a jogalkotási folyamat) és magasabb színvonalú a szabályozás minősége, illetve annál több minden valósul meg a jogalkotó által elérni kívánt célból is. De vajon mit is értünk *minőség* alatt, illetve mit jelent a *minőségi jogalkotás*?

A jogalkotás fokmérője – visszautalva az előző bekezdésre – elsősorban annak hatékonysága, amely röviden azt foglalja magában, hogy mi valósul meg az elérni kívánt célból. Ebből kiindulva a jogalkotás is – Koncz János szavaival élve – „annyit ér, amennyi tartalom belőle kiérezhető és amennyi a tartalomtól gyorsan, közhasznúan, a gyakorlati étellel párhuzamosan érvényesülhet.”⁵ Peschka Vilmos 1982-ben a jogalkotás minősége alatt már magának a jogalkotás gyakorlatában megmutatkozó eredményeit, illetve hiányosságait érti.⁶ Peschka szerint ugyanis a jogalkotás minősége döntően attól függ, hogy sikerül-e a jogalkotó tevékenységben az új társadalmi-jogi tartalmaknak megfelelő sajátos egynemű közeget, jogi formákat kidolgozni.⁷

* Jelen tanulmány elkészüléshez nyújtott szakmai támogatásért a szerzők köszönet mondanak Dr. Tilk Péter egyetemi docensnek, a PTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszékének vezetőjének.

¹ Bottyán Béla: Egyes kérdések a minőségi jogalkotás elvéről. *Pro Publico Bono* 2015/1, 38-54. o.

² Kiss László: Jogforrás és jogalkotás. In: Kiss László (szerk.): *Válogatott fejezetek a rendszeres alkotmánytan köréből*. Pécs, JPTE ÁJK, 1996. 119-145. o.

³ A jogforrás fogalma továbbá utal a jogi norma eredetére, vagyis hogy milyen szervezettől származik, illetve arra, hogy milyenek lehetnek a jog megjelenési formái. Visszrády Antal: *Jogi alaptan*. Budapest, Menedzser 2018/2.

Praxis Szakkiadó és Gazdasági Tanácsadó Kft., 2015. 14. o.

⁴ 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.

⁵ Koncz János: *Önkormányzat és közigazgatás*. Budapest, 1937. 147. o. Idézi: Kiss László: *Jogállam – jogalkotás – önkormányzatok (Örökségünkről – mai szemmel)*. Pécs, Közigazgatás-módszertani Bt. 1998. 204. o.

⁶ Peschka Vilmos: *A jogalkotás minősége*. *Jogtudományi Közlöny* 1982/6, 564-567. o.

⁷ Uo. Mondanunk sem kell, hogy ez a koncepció napjainkra további elemekkel egészült ki, amelyeket a továbbiakban ismertetünk.

Magyarország érzékelhetően 1987 után lassan, de a minőségi jogalkotás felé fejlődött, aminek köszönhetően a rendszerváltás időszakában „kezdeti előnyhöz jutottunk” a térség többi szocialista országával szemben. A 2000-es évek elején azonban ez a folyamat lassulni kezdett.⁸ Hazánk Európai Unióhoz történő csatlakozását követően ezért kiemelt jelentőségűvé vált a magyar jogalkotás továbbfejlesztése. Az Európai Unió intézményeiben már 2001-től fokozatosan nagyobb hangsúlyt kapott a „Better Regulation” (szó szerint: „Jobb jogalkotás”) követelménye, amely folyamatosan szivárgott át a nemzeti jogrendszerekbe.⁹ Itt rögtön megjegyeznénk azonban, hogy a „Jobb jogalkotás” feltételezi a „Jó jogalkotást”, amely meglátásunk szerint abban áll, hogy az adott állam alapvetően megfelelő jogalkotási módszerrel rendelkezik/rendelkezett, viszont az Európai Unióhoz történő csatlakozás további – a jogalkotással kapcsolatos főként egyszerűsítést igénylő stb. – feladatokat követel(t) meg. Az Európai Unió tehát lényegében „nemzeti reformprogramokat” irányzott elő, illetve javaslatokkal és ajánlásokkal segítette a tagállamok jogalkotást minőségibbé tevő munkáját.¹⁰

Heterogén megközelítésben – az előzőekből kiindulva – így tehát akkor beszélhetünk megfelelő (minőségi) jogszabályról, mint jogalkotási termékről, amennyiben képes kielégíteni a jogtudomány által *minőséginek* aposztrofált jogalkotási elvárásokat. Ezek kapcsán a jogtudomány képviselőinek álláspontját kronológiai sorrendben haladva alább ismertetjük.

Petrétei József 2006-ban tanulmányában öt különös figyelmet érdemlő – a jogalkotás minőségét nagyban meghatározó – tevékenységre mutatott rá, nevezetesen a hatásvizsgálat, a jogegyszerűsítés, a konzultáció, a minőségi kodifikáció, valamint a jogszabályokhoz való hozzáférés javításának fontosságára.¹¹

Verebélyi Imre 2009-ben tartott előadásában elmondta, hogy szerinte a minőségi jogalkotás három alapelv-csoport határozza meg, nevezetesen az eredményesség és költséghatékonyság, a demokrácia, valamint a jogállamiság.¹²

Lamm Vanda 2009-ben – Petréteihez hasonlóan – öt pontot emelt ki az általa minimális jogállami-joguralmi követelménynek tartott nyolc pontból. Szerinte a jog:

1. legyen írott, egyértelmű, közérthető,
2. legyen publikált, hozzáférhető,
3. ne irányuljon lehetetlen dologra,
4. megalkotásakor kerülni kell az ellentmondásokat,
5. legyen időtálló.¹³

Drinóczi Tímea 2010-ben pedig már a következő fogalmat használja a minőségi jogalkotásra: „A minőségi jogalkotás a jogalkotás olyan interdiszciplináris megközelítését jelenti, amely tervezett módon, hatékony és végrehajtható jogszabályok nyilvános előkészítésével, elfogadásával, azok végrehajtásának támogatásával segíti elő a rövid, közép- és hosszú távú társadalmi és gazdasági célok elérését.” Álláspontja szerint, a minőségi jogalkotás horizontális szintjén alapvetően hat element lehet és kell kiemelni, nevezetesen az egyszerűsítést, az adminisztratív terhek csökkentését, a konzultációt, a hatásvizsgálatot, minőségi jogszabályszerkesztést, valamint a jogszabályokhoz való hozzáférést.¹⁴

Jól látható tehát, hogy a „minőségi jogalkotás”, a jogállamiságból fakadó, megbízhatóságon keresztül levezethető és értelmezhető, folyamatosan változó szakmai elvárások összességéeként is értelmezhető.

III. Az IKT térnyerése

Manuel Castells szerint „világunkat és életünket a globalizáció és az identitás egymással

⁸ Borsa Dominika: A minőségi jogalkotás problémái (A győri jogi kar doktori iskolájának szakmai konferenciája). Jog, állam, politika 2009/2, 157-162. o.

⁹ Petrétei József: A minőségi jogalkotásról. In: Petrétei József: (szerk.): Piaccgazdaság – Jogállam – Jogalkotás. Budapest, Emberi Jogok Magyar Központja Közalapítvány, 2006. 11-26. o. 2018/2.

¹⁰ Uo.

¹¹ Uo.

¹² Borsa: i. m. 157-162. o.

¹³ Uo.

¹⁴ Drinóczi Tímea: Minőségi jogalkotás és adminisztratív terhek csökkentése Európában. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2010. 21-43.o.

konfliktusban álló trendjei formálják. Az információtechnológiai forradalom és a kapitalizmus restrukturálása a társadalom új formáját gerjesztette, a hálózati társadalmat. Ezt a társadalmat a stratégailag döntő gazdasági tevékenységek globalizálódása jellemzi.¹⁵ Meglátásunk szerint ez nincs másképp a jog világában sem.

A „globális falu”¹⁶ létrejöttével az államoknak ki kell használnia minden lehetséges csatornát, hogy közelebb kerüljenek az emberekhez, azok pedig az államhoz, az állami tevékenységekhez és ennek egyik legkézenfekvőbb eszköze az információs és kommunikációs technológia (továbbiakban: IKT). Ahhoz viszont, hogy tisztában legyünk az IKT jogalkotásban betöltött szerepére, először is annak általános értelemben vett fogalmával kell ismernünk.

Hasonlóképpen a minőségi jogalkotáshoz, ez a fogalom is folyamatosan változik, állandóan bővül különböző új elemekkel. Éppen ezért több néhány meghatározáson keresztül kívánjuk szemléltetni magának a fogalomnak a jelentését, illetve tartalmát. Az általunk kiválasztott fogalom-meghatározások a következők:

a) Az IKT egy hasznos definíciója a következőképpen szól: „... általában olyan technológiákra vonatkozik, amelyeket az információhoz történő hozzáférésre, adatgyűjtésre, azok kezelésére, bemutatására vagy közlésére használnak. Ezek a technológiák magukban foglalják a hardvereket (pl. számítógépek és egyéb eszközök), a szoftveralkalmazásokat és az összekapcsolhatóságot (pl. az Internethez

való hozzáférést, a helyi hálózati infrastruktúrát vagy a videokonferenciát) is. Az a legjelentősebb az IKT-ban, hogy [folyamatosan] növekszik a számítógép alapú, multimédiás és kommunikációs technológiák konvergenciája. Mindezeknek a gyors mértékű változásoknak a következtében mind a technológiák, mind pedig azok jellemzői [folyamatosan] változnak.”¹⁷

b) „Az információs és kommunikációs technológiák olyan technológiák, amelyek támogatják az információs tevékenységeket. Az ilyen tevékenységek közé tartozik az adatok összegyűjtése, feldolgozása, tárolása és bemutatása.”¹⁸

c) „Az információs és kommunikációs technológia (IKT) tág értelemben meghatározható olyan eszközökként, lehetőségekként, folyamatokként vagy berendezésekként, amelyek biztosítják a szükséges háttérrel, vagyis a fizikai infrastruktúrát, valamint szolgáltatások előállítását, továbbítását, feldolgozását, tárolását és terjesztését minden formában, beleértve a hangot, a szöveget, az adatokat, a grafikákat és a videót.”¹⁹

d) „Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) az információs technológia (IT) egy kiterjesztett fogalma, amely az egységes kommunikáció és a távközlés, a számítógépek, valamint a szükséges vállalati szoftverek, köztes szoftverek, tároló és audiovizuális rendszerek szerepére összpontosít, egyúttal lehetővé teszi számunkra az információk elérését, tárolását, továbbítását és befolyásolását (manipulálását).”²⁰

¹⁵ Castells, Manuel: *The Information Age: Economy, Society and Culture*. vol. 2 – *The Power of Identity*. Oxford, Blackwell Publishers. 1997. 1. o. Idézi: Nyíri Kristóf: *Castells: The Information Age – Könyvismertetés*. In: Kondor Zsuzsanna – Fábri György (szerk.): *Az információs társadalom és a kommunikációtechnológia elméletei és kulcsfogalmai*. Budapest, Századvég Kiadó, 2003. 173-203. o.

¹⁶ Ebben a „falu” azt foglalja magában, hogy az emberek világszerte kommunikálhatnak másokkal, mintha csak a szomszédban élnének (lásd pl. szomszéd falu). ICT. <https://techterms.com/definicion/ict> (A letöltés dátuma: 2018.01.26.)

¹⁷ Toomey, Ron: *Schooling Issues Digest No 2 – Information and Communication Technology for 2018/2*.

Teaching and Learning. Canberra, Commonwealth of Australia, 2001. 3. o.

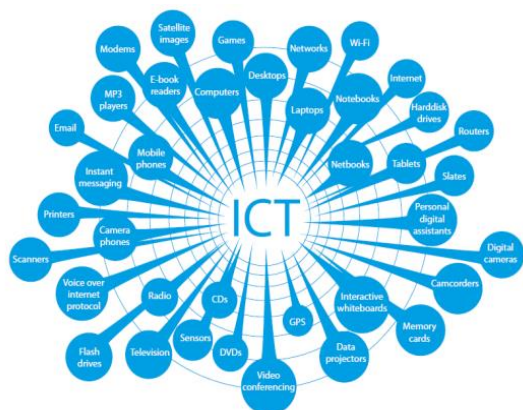
¹⁸ Gokhe, Megha: *Concept of Information and Communication Technology*. [http://www.tscer-mumbai.in/resources%20paper%204/IV.1 information and communication technology.pdf](http://www.tscer-mumbai.in/resources%20paper%204/IV.1%20information%20and%20communication%20technology.pdf) (A letöltés dátuma: 2018. 10. 26.) 1. o.

¹⁹ Asabere, Nana Yaw – Enguah, Samuel Edusah: *Use of Information & Communication Technology (ICT) in Tertiary Education in Ghana: A Case Study of Electronic Learning (E-Learning)*. *International Journal of Information and Communication Technology Research* 2012/1, 62-68. o.

²⁰ Sarfo, Frederick Kwaku – Amankwah, Samuel Kwame – Oti-Agyen, Philip – Yidana, Issifu:

e) „A tudomány alkalmazása az adatok feldolgozására a programozott utasítások szerint az eredmények megállapítása érdekében. A legszélesebb értelemben véve az IKT magában foglal minden kommunikációt, információt és ezekhez kapcsolódó technológiát. Az információs technológia (IT) kifejezést szűkebb értelemben használják, jellemzően kizárva a távközlési (hang) technológiát, miközben az (adat)hálózatokat is magában foglalja (bár napjainkra szinte minden hálózat digitális) hivatkozásként az információfeldolgozást támogató rendszerekre.”²¹

f) „Az információs és kommunikációs technológiák röviden azokat a technológiákat foglalja magában, amelyek lehetővé teszik számunkra, hogy információt kapjunk, és másokkal kommunikáljunk vagy információt cseréljünk.”²²

1. ábra: Az IKT „ágai”²³

Ahogy azt a fenti ábrán is jól látható, az IKT számos technológiát foglal magában, az információ értelmezésére, tárolására és továbbítására vonatkozóan.

Az államnak (kormányzatnak) tehát – ahogy az érzékelhető is – muszáj tartania a lépést a szabályozás és szükségletek kielégítése tekintetében, amely a minőségi jogalkotás felé irányítja a figyelmet. A minőségi jogalkotás biztosításának elengedhetetlen feltétele bizonyos IKT-k használata, mivel ezek a jogszabályalkotás mind formai, mind pedig tartalmi oldaláról biztosítják a jogalkotás jobb minőségét, a megalkotott és módosított jogszabályok belső koherenciáját és a jogrendszer konzisztenciájának javítását.²⁴

Fontos hangsúlyozni, hogy az IKT csupán eszközként szolgálhat a demokratikus folyamatok, mint a jogalkotás (minőségbeli) jobbításában, illetve a közösségi célok eléréséhez.²⁵

IV. E-jogalkotás (külföldön és Magyarországon)

Az e-jogalkotás részeként az e-kormányzásnak és az e-demokráciának, amelyek nem tárgyai jelen munkának, osztozik azok közös jellemzőiben, nevezetesen a közös célokban, a hasonló eszközökben, illetve a hasonló előnyökben, amelyeket nyújtani képesek. Fontos tulajdonsága az IKT-nak, hogy a törvényhozási folyamat bármely szakaszában – azaz a kormányzati vagy előkészítő szakaszban és a parlamenti eljárásba is, amelyhez a döntés közzététele kapcsolódik – alkalmazható.²⁶ A minőségi jogalkotás biztosítása tehát az alábbi ábrán látható „csatornákon” keresztül garantálható.

Information and communication technology access and use and competency level among second-cycle school teachers in Ghana. *Journal of Media and Communication Studies*, 2016/5, 43-51. o.

²¹ Information Technology Infrastructure Library [ITIL]. ITIL glossaries. Forrás: http://www.itil-officialsite.com/InternationalActivities/ITILGlossaries_2.aspx. Idézi: Zuppo, Colrain M: Defining ICT in a Boundaryless World: The Development of a Working Hierarchy. *International Journal of Managing Information Technology* 2012/3, 13-22. o.

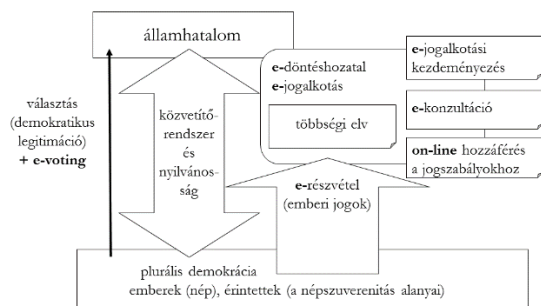
²² Anderson, Jonathan: *ICT Transforming Education*. Bangkok, UNESCO Bangkok, 2010. 3-4. o. 2018/2.

²³ Uo. 4. o.

²⁴ Tervezés és jogalkotás informatikai támogatása. <http://magyaryprogram.kormany.hu/tervezes-es-jogalkotas> (A letöltés dátuma: 2018.01.27.)

²⁵ Zemplén Bertalan: Bevezetés az e-Government-be, esettanulmány: magyarországi okmányirodák. In: Zemplén Bertalan (szerk.): *E-Government Tanulmányok – V. Elektronikus rendszerek a közigazgatásban*. Budapest, E-Government Alapítvány a Közigazgatás Modernizációjáért, 2008. 7-34. o.

²⁶ Drinóczi: i. m. 118. o.

2. ábra: Az e-demokrácia egyszerűsített ábrája²⁷

Mivel az ábra eléggé sok komponenszt foglal magában a következőkben ebből csak az (e-)jogalkotásra vonatkozó folyamatokat, azok elemeit, illetve azok tartalmát ismertetjük, különös figyelmet fordítva az IKT-ra vonatkozóan.

Elsőként vissza kell utalnunk az előző részben foglaltakra, vagyis, hogy a technológia fejlődésével egyre nagyobb az IKT térnyerése az állam-állampolgár (továbbá lakos) kapcsolatban, azon belül is a jogalkotási folyamatokban. Ehhez az IKT az alábbi módokon járul hozzá:

a) megnyitja a lehetőséget az (e-)konzultációra, vagyis ebben a szakaszban vertikális (külső) és horizontális (belső) kommunikáció is zajlik az érdekeltekkel és a közigazgatásban dolgozókkal, sőt más politikusokkal is. Ez lehet interaktív (fakultatív), illetve lehet irányított, vagyis kevésbé interaktív (ez a véleményezés mikéntjére vonatkozik);²⁸

b) megkönnyíti a tárcaközi együttműködést, illetve miniszterek közötti vitafolyamatokat (lásd Grúzia, Csehország), továbbá a kormánytalálkozókat lebonyolítását (lásd Észtország);²⁹

c) gördülékenyebbé teszi a döntések meghozatalát (lásd Finnország);³⁰

d) hirdetések közzétételével még közelebb kerül a jogalkotási folyamat az érintettekhez (lásd pl. Hollandia, Belgium, Olaszország).³¹

Összegezve: a különböző szerkesztési folyamatok, és úgy az egész jogalkotási folyamat könnyebbé és kezelhetőbbé válik az ezeket elősegítő eszközök, programok révén.

Magyarországon is fokozatosan fejlődésben van az IKT jogalkotásban történő hasznosítása, amelynek legújabb mérföldköve az Integrált Jogalkotási Rendszer (továbbiakban: IJR).

Ma Magyarországon kiemelt szerep jut a jogalkotási folyamatok elektronizálására, valamint a jogtudatosság erősítésére, mindezek pedig az adminisztratív terhek további csökkentését és a jogalkotási folyamatok még gyorsabbá válását hozzák magukkal. Ezekre vonatkozóan kell hangsúlyoznunk az IJR-t, amely a minőségi jogalkotás folyamatának egy igen magas színvonalú kiszolgálását garantál(hat)ja, az alábbi rendszereken keresztül: *GovLex* (kormányzati jogszabály-előkészítési munkafolyamatot támogató rendszer), *ParLex* (törvényalkotás parlamenti informatikai rendszere), *EJR* (elektronikus jogszabály-előkészítő rendszer), *LocLex* (önkormányzati rendeletek szerkesztését és hatályosítását támogató rendszer), *EUComplex* (jogalkotásra vonatkozó európai uniós követelmények rendszere), *NJT* (Nemzeti Jogszabálytár), az ügyintéző és határozat-előkészítő modul, az adatvédelmi incidens bejelentő rendszer, valamint az IJR személyre szabott ügyintéző felületmodul, mely lehetővé teszi az állampolgárok, vállalkozások, civil és egyéb szervezetek számára biztosított szolgáltatások elérését, személyre szabott ügyintézési felületen keresztül. Mindent egybevetve tehát egyetlen felületen válik elérhetővé és megismerhetővé mindenki³² számára a közös vázra épített

²⁷ Uo. 117. o.

²⁸ Uo. 118-119. o.

²⁹ Drinóczi, Tímea: Legislative Process. In: Karpen, Ulrich – Xanthaki, Helen (szerk.): Legislation in Europe – A Comprehensive Guide for Scholars and Practitioners. Oxford-Portland, Hart Publishing, 2017. 33-52. o.

³⁰ Uo.

2018/2.

³¹ Uo.

³² Ebben a kontextusban nem helyes a „mindenki” kifejezés használata (lásd digitális szakadék), ugyanis objektív (pl. hátrányos anyagi helyzet, tárgyi hiányosságok) és szubjektív (pl. bizonyos fokú szellemi kompetenciák) korlátok meggátolják, hogy mindenki számára elérhetővé és megismerhetővé váljon a jogalkotási folyamat és annak eredménye.

jogalkotási rendszer, amely által nem csupán maga a jogalkotás lesz gyorsabb, átláthatóbb és kezelhetőbb, hanem az állampolgárok számára is egyértelműbbé válik a minőségi jogalkotás folyamata és célja.³³

V. Összegzés

Munkánk első fő részében ismertettük a minőségi jogalkotás magyarországi megítélését. A hazai jogtudomány kiemelkedő művelőinek álláspontjára támaszkodva bemutattuk a minőségi jogalkotás fogalmi meghatározásait, azok tartalmi elemeit, megállapítva, hogy a minőségi jogalkotás egy állandóan változó „jogi kategória”, amely időszakonkénti felülvizsgálata indokolt.

Munkánk második részében ismertettük az IKT általában az emberi közösségben betöltött szerepét, amely szintúgy, mint a minőségi jogalkotás egy permanensen változó képet mutat, folyamatosan bővül, illetve alakul.

Munkánk utolsó részében röviden vázoltuk az IKT jogalkotásban betöltött szerepét általában (ideértve a külföldi államok néhány példáját), továbbá Magyarország legutóbb alkalmazásba vett rendszerét, az IJR-t.

Összegzésképpen: fontos látnunk, hogy a jogalkotási folyamatok már javarészt elektronikus úton bonyolódnak le. Ehhez az is hozzátartozik, hogy abban a jog későbbi címzettjei is be szeretnének kapcsolódni, nem csupán az általuk választott képviselőkön keresztül, hanem egyéb közvetlen formában is, amely már Magyarországot is próba elé állítja. Azt, hogy hazánk kiállja-e a próbatételt és megfelelően képes-e működtetni az előző részben bemutatott rendszert, a közeljövőben kiderül. Mindazonáltal nem szabad figyelmen kívül hagynia a döntéshozóknak, hogy mindezekhez viszont más, alapvetően a jogalkotáson kívül eső (szabályozási) területeket is elkerülhetetlen érinteniük (pl. különböző képzések, technikai feltételek biztosítása stb.), amely tovább mutat a jelenlegi kívánalmakon.

³³ Gyorsabban születhetnek és egyszerűbben kereshetőek lesznek a jogszabályok. <https://mfor.hu/cikkek/befektetes/gyorsabban-szulethetnek-es-egyszerubben-kereshetoek-lesznek-a-jogszabalyok.html> (A letöltés dátuma: 2018.01.29.); Integrált Jogalkotási Rendszer (IJR): gyorsabban születhetnek és egyszerűbben kereshetőek lesznek a jogszabályok. <https://hirlevel-egov.hu/2018/07/22/integralt-jogalkotasi-2018/2>.

[rendszer-ijr-gyorsabban-szulethetnek-es-egyszerubben-kereshetoek-lesznek-a-jogszabalyok/](https://mfor.hu/cikkek/befektetes/gyorsabban-szulethetnek-es-egyszerubben-kereshetoek-lesznek-a-jogszabalyok/) (A letöltés dátuma: 2018.01.29.); Könnyebb lesz eligazodni a magyar jogban – csúcstechnológiával készülnek majd a paragrafusok. <http://m.privatbankar.hu/makro/csucstechonilogival-keszulnek-a-paragrafusok-konnyebb-lesz-eligazodni-a-magyar-jogban-318318> (A letöltés dátuma: 2018.01.29.)